CĂMINUL
BIBLIOTECĂ
LITERARĂ ŞI ŞTIINŢIFICĂ

NICOLAE FILIMON

NENOROCIRILE UNUI SLUJNICAR

SAU

GENTILOMII DE MAHALA

— NUVELĂ —

o prefaţă de D-l MIHAIL DRAGOMIRESCU, Profesor universitar

BUCUREŞTI

ditura librăriei H. STEINBERG & FIU
94, Strada Lipscani, 94

TIPOGRAFIA „PROVIDENŢA“ H. STEINBERG

CUVÂNT INTRODUCTIV

Publicând pentru întâiași dată în broșură „Slujnicarii“ lui Nicolae Filimon, credem că facem un adevărat serviciu tuturor acelora cari, cu drept cuvânt, văd în autorul „Ciocoilor vechi și noi“, pe adevăratul inițiator al romanului românesc.

Influențat de maniera romantică, simțind ridiculul acestei manieri, dar neputându-se el însuși desbăra bine de ea, Nicolae Filimon izbutește să ne dea în Mitică Râmătorian, prima schiță a nemuritorului Rică Venturiano a lui Caragiale. Râmătorian al lui Filimon (nume compus, ca să ia în rîs mania schimbărilor de nume, inaugu

de răposatul profesor Fontanini dela Craiova: Pretorian, Pictorian, etc.) — este tipul acelor tineri vânători de situații, cari, ușuratici, seci și lăudăroși, fără carte și fără capacitate, caută să se procopsească, făcând curte și politică, două ocupațiuni care cer mai înainte de toate strălucirea aparenței exterioare. Mitică, dat afară din slujbă, dar vânând alta, își întreține exteriorul făcând datorìi, declarând amor cocoanelor dar și slujnicilor, și punând țara la cale în cafenele, când nu poate să scrie — cum va face mai încoace Rică — la gazete. Un asemenea personaj e un erou de comedie, — și Filimon alege bine împrejurările care să-l pedepsească precum trebue. O păruială dela amantul bucătăresei Resi, pe care Mitică știuse s'o poarte cu vorba, — și o strașnică cunoștință cu „hârdăul" lui Petrache, — fiindcă se lăudase cu revoluționarismul lui politic — sunt îndeajuns

ca să cuminţească pe viitor pe viitorul nostru Rică.

„Slujnicarii“ — cum spune d. N. Iorga, *în cea mai însemnată lucrare de istorie literară românească ce avem, e „printre cele mai bune critice sociale“ din timpul când a fost scrisă (începutul domniei lui Cuza). Ea se poate citì cu plăcere şi azi, cu atât mai mult cu cât multe din trăsurile sufleteşti ale unor tineri de pe acea vreme, îşi găsesc corespondentul, din nefericire, şi la o parte din tinerimea de azi.*

MIHAIL DRAGOMIRESCU

N. B. — Această ediţie neavând scopuri filologice, s'au modificat câteva forme de cuvinte, care azi par prea învechite, ca de ex. „se adună“, în loc de „adun“, „indivizi“, în loc de „individe“, roman, în loc de „romanţ“, particulară, în loc de „particolară“, din Puritani, în loc de „de la Puritani“, „partid“, în loc de „partit“, „Excelenţă“, în loc de „Escelenţia“, „nervii“ în loc de „nevrele“, „maghiară“ în loc de „magiară“, etc.

NENOROCIRILE UNUI SLUJNICAR

SAU

GENTILOMII DE MAHALA

CAP. I.

Slujnicăria.

Până a nu începe povestirea tristelor întâmplări ale eroului acestei nuvele, credem de datoria noastră indispensabilă a explica lectorilor noștri ce înțelegem prin slujnicar și slujnicărie; căci dacă zicem slujnicar, cată să zicem și slujnicărie, precum militar militărie, cismar cismărie și altele mai multe ce se termină prin *ar* și *rie*.

Slujnicăria este o societate secretă ca a Francmasonilor, Carbonarilor și Sansimo-

nierilor, este o plantă exotică și detestabilă a căreia naștere și întindere în țara noastră o datorăm sărăciei vicioase și marei noastre lipse de cultură morală a unei părți din junimea noastră.

Ca societate secretă, slujnicăria are maeștrii ei, lojile, venditele, prozeliții și chiar cinismul ei. Deosebirea este numai că doctrinele acestei societăți tind foarte mult la degradare și materialism. Ca să ajungă cineva la gradul de perfect slujnicar, cată, mai întâi de toate, să facă amor, cu slujnicele, să suspine neîncetat pentru dânsele și să sufere de multe ori asprimea gerului, ploaea și alte calamități, ca să poată conversa o jumătate de oră cu prea iubita sa slujnică, în buduarul ei cel parfumat cu extract de ceapă și usturoiu.

Slujnicăria se recrutează mai totdeauna dintre gentilomii de mahala, și mai cu seamă din mahalalele: *Cuibul cu barza, Popa Chițu* și *biserica lui Târcă !...*

Caracteristica slujnicarului nu este anevoe de făcut!

El este totdeauna un june dela douăzeci și doi până la douăzeci și cinci de anișori, bine făcut, bine îmbrăcat, frizat și înmănușat întocmai ca un *lion* de Paris.

Acest lux ar face pe oamenii fără experiență să-l ia drept fiul unui proprietar bogat, sau de moștenitor al vreunui unchiu din repertoriul teatrului comic francez; lucrurile însă merg cu totul altfel, și vă încredințez cu mâna pe conștiință, că veșmintele de pe dânsul sunt făcute pe datorie. Căci felul acesta de gentilomi nu au altă stare decât leafa, și această mizerabilă leafă nu are miraculosul dar al monedei sburătoare din timpii pietrei filosofale [1]).

1. In secolul XII-XIII, pe când se ocupau Alchimiști cu căutarea mijloacelor de a face aur din arsenic și cositor, se credea în existența unor monede vrăjite, cari după ce se cheltuiau, veneau înapoi la stăpânul lor,

La primul debut al aventuroasei sale juneţi, gentilomul nostru o duce binişor. Inşală pe croitor, pe cismar, pe ospelier şi chiar pe birjar ; iar leafa o ţine ca să nutrească amoraşele sale cu fetele de pe la marşande.

Aceștia sunt timpii cei mai fericiți din viața gentilomului nostru, dar din fatalitate negustorii amăgiți îi taie creditul și încep a-l persecuta pentru datorie. In cazul acesta, ingeniosul june aleargă la sfânta noastră Convenție și, armându-se cu articolul relativ la neviolarea domiciliului, râde de nerozii săi creditori ; cu toate acestea moneda îi lipsește, credit nu mai are la nimeni. Ce face el în această critică pozițiune? Ce să facă sărmanul, pleacă capul la loviturile soartei, se face slujnicar !..

In această nouă condițiune, spiritul său se subțiază ca firul de borangic, imaginaţia lui se înalță până la al noulea cer.

devine filozof peripatetic [1]), patriot; și încă patriot, nu glumă. — Declamă în contra abuzurilor, căci funcția lui (dacă are vreuna) nu-i permite să fure; devine inimic neîmpăcat al ciocoilor, îi înjură și îi încarcă cu cele mai negre epitete, fără să se gândească că această clasă desprețuită de dânsul, este ca fenicele deșertului [2]) care renaște din cenușa lui mai forte decât era înaintea arderei sale. El nu înțelege că zicerea ciocoiu este sinonimă cu zicerea bogat și puternic, și că toți cei ce se ridică din noroiu la putere și bogăție, devin bași-ciocoi; și pentru mai mare nenorocire, aceste gloabe de plebei pe care entusiasmul nostru de un moment îi ridică la putere și bogăție, ne lovește

1. O sectă de filozofi, cari învățau pe discipolii lor umblând pe căi, precum stoicii în foișoare.

2. O pasăre mitologică care după ce îmbătrânește bate din aripi și se aprinde, apoi ese din cenușa ei mai forte după cum era întâin.

cu copita mai des și mai rău decât caii născuți și crescuți în grajduri; în fine slujnicarul nu voește să înțeleagă că ciocoiul Convenției este mai venal și mai fără inimă decât acela al Regulamentului

Slujnicarii sunt de mai multe categorii sau tagme:

Când fac parte din ortaua poeților, atunci cată să fugi cât vei putea de dânsul, sau să te rogi lui Dumnezeu să-ți dea răbdarea lui Iov din Biblie, căci altfel nu vei putea să suferi scălămbăturile și declamările, fără să te apuce nervii de râs.

Nu apucă să-ți zică bună ziua și te înăbușaște cu citațiuni din *Milton, Lord Byron, Victor Hugo* și alți mulți poeți păgâni și creștini; iar după ce începe a-ți înțepa urechile și a te face să-ți pierzi logica și bunul simț prin poezii de felul acesta;

CIOCOIUL INFERNAL

Ce groaznic întuneric...
Şi luna cum luceşte!...
Teribil suflă vântul!...
Şi glasul filomelei!...
Imbată ochii mei!...
In aste triste locuri
Şi pline de amor
S'arată înainte-mi
Un trădător ciocoiu
Ce ţara 'ntreagă face
Să geamă surâzând!...
Şi 'nfige ciocu 'n sânul
In sânul maicei sale,
Şi-a doua zi cu botul
Mânjit de-al ţărei sânge
Se plimbă prin oraş!...—

cearcă de-i spune că aceste versuri sunt fără sens și mai întunecoase decât ale lui Numa Pompilie [1]) și vei vedea cum te va taxa cu numele de ignorant, om fără gust și inimic al născândei noastre literaturi.

1. Numa Pompilie, legislatorul Romanilor, compusese pentru cultu zeilor nişte litanii atât de obscure în text că nici chear preoţii nu le puteau înţelege.

Dacă slujnicarul s'a dus de două trei ori pe la facultatea de drept, nu te mai slăbește din *jus Regiae, jus papirianum*[1]), cele zece și mai în urmă douăsprezece table de plumb sau de tinichea, *Lex Flavianum*[2]), *Lex scatinia de nefanda Venere*[3]) *Breviarium Alaricianum*[4]), *Justinian, etc.* adăogând pe la soroace câte un *ipso jure, in abrupto, ex officio* și alte mai multe secături de felul acesta, prin care se silesc a demonstra că nu este bine a lăsa advocatul pe clientul său să moară de foame după moarte !...

Dar soiul acesta de slujnicari rămâne nulă pe lângă slujnicarii politici.

---

1. Acestea sunt legile regilor codificate de Caiu sau Publiu Papiriu cu 510 ani înaintea erei creştine.

2. Prima publicare a codicei judiciare, făcută de consulul Gneiu Flaviu la anul 304 înaintea erei creştine.

3. Lege în contra delictelor ruşinoase, publicată la 228 înaintea lui Crist.

4. Lege publicată de Alaric regele Vestgoţilor, pe la anul 506 după Crist.

Aceştia sunt teribili!

Pe slujnicarul politic nici un guvern nu-l mulţumeşte. N'apucă să se formeze bine un minister şi slujnicarul patriot începe a-l descrie cu cele mai negre culori, şi se sileşte prin orice mijloace a-l face să treacă în ochii publicului de infam şi trădător.

Locurile mai frecuentate de către ortodocşii slujnicari[1]) sunt două: grădina Cişmegiului pe timpul de vară, şi cafeneaua din Pasagiul Român, în timpul cel frigùros al ernei. Acì se adună slujnicarii de toate naţiile de-şi varsă veninul asupra oamenilor ajunşi la putere.

De câte ori vei vedea un cerc de patru cinci indivizi, şi vei auzi pe vreunul dintre dânşii vorbind cu agitaţiune despre dru-

---

1. Zicem ortodocşi ca să-i deosebim de slujnicarii eretici, din care se află un mare număr în această societate.

muri de fer construite într'un singur an, despre canalizarea râurilor, ridicarea oastei la cifra de trei sute mii indivizi, exploatarea carierilor de marmoră și formarea unei flote pe Marea Neagră, să știi că acel om este slujnicar paraponisit: cată să mai știi și aceasta, că slujnicarul este o ființă omnipotentă (numai în vorbe), el nu are decât să zică un cuvânt, și țara este brăzdată de șosele și drumuri de fer, casele statului se umplu de bani, cultura și instrucția ajunge pe cea din Germania, cu un cuvânt România se ridică la cel mai suprem grad al fericirii sale; din nenorocire însă, guvernul nostru nu știe să se folosească de consiliile patrioților slujnicari, și de aceea lucrurile merg cu susul în jos.

Slujnicarul adevărat, pe lângă alte daruri, mai are și virtutea cumpătării; e șade toată ziua în cafenea fără să guste ceva, sau dacă din întâmplare bea o cafea

neagră sau o dulceaţă, potriveşte tocmai timpul când cafeneaua este plină de oameni; şi pleacă fără să plătească. -- Unii zic că face aceasta din distracţiune, dar gurile cele rele susţin că nu plăteşte fiindcă nu are parale.

Unicul viciu ce s'ar putea imputa acestor doctrinari, este afecţiunea ce o au asupra slujnicelor, dar tocmai acest amor ce pare un defect în ochii profanilor, pentru slujnicari este un act de devoţiune, o practică religioasă, este chiar paladiul sau deviza societăţii lor.

Iată ce este societatea slujnicarilor în înţeles colectiv, şi ce este slujnicarul în parte.

CAP. II.

Mitică Râmătorian [1])

In una din nopţile lui Decembrie din anul 1858, vântul muscălesc sufla cu tărie, ploaea curgea în mari cătăţimi de apă amestecată cu zăpadă şi grindină. Pavagiul capitalei era plin de noroiu amestecat cu gheaţă; era în fine, *Tempo d'inamorati*, precum zice Figaro în opera „Bărbierul din Sevila".

Orologiul dela Bărăţie suna cu lene, şi me-

---

1. Dacă din Popescu se face Pretorian, din Grăjdan Gradian şi din Trăistescu Tertulian, de ce oare să nu putem face şi din Porcescu Râmătorian?

lancolie miezul nopţii. Linişteа solemnă a naturii nu era turburată de nimeni, afară de desele pătrule militare, care străbăteau capitala în toate direcţiunile căci guvernul după timpul acela, nemulţumindu-se de întreruperea comunicaţiei provenită din furia elementelor, declarase oraşul Bucureşti în stare de asediu, ca să asigure viaţa unuia din membrii căimăcămiei de trei, pe care umbla să-l asasineze un farsor cu o sfeclă găurită, sau cu o sticlă de cerneală turcească umplută cu nisip, pe care voia să o facă a trece în ochii nobilului caimacam de o boambă fulminantă.

Adevărul poate să fie altfel, dar asta nu ne priveşte. Noi facem roman, iar nu istorie

Pe acest grozav timp, un june ca de douăzeci şi doi de ani, cu părul lung şi negru acoperit cu o pălărie *bombée* [1]), în-

---

1) Astfel se numeau pălăriile uzate pe atunci.

fășurat într'o manta tăiată după moda Carbonarilor, și cu galoși de gumelastic în picioare, sta lipit de ușa galeriei ce duce la bucătăriile caselor lui Hötsch et Müller pieptănarul.

Dacă cineva ar fi privit cu băgare de seamă pe acest june, ar fi descoperit în trăsurile feței sale pe omul contrariat de fortună sau pe amorezul certat cu amoreaza sa.

După ce se mai plimbă puțin ca să-și încălzească picioarele ce-i înghețase de frig, se apropiâ iarăși de ușă și bătù într'însa de trei ori cu o manieră particulară ce avea în sine un ce misterios și semnificativ.— Puțin după aceea se auzi pe din lăuntrul un sgomot de pași. Era cineva care venea către ușă.

Eroul nostru, reluându-și curagiul ce cu puțin mai înainte îl perduse, începù a striga cu o voce iarăși convențională: Rezi!.. Rezi!..

— Ei bine aud, nu sunt surdă, răspunse vocea din lăuntru cu un accent de nepăsare sau răsbunare.

— Deschide-mi, Rezi dragă, c'am înghețat de frig.

— Ba aia e vorbă, domnișorule, du-te la coconițile dumitale de pe la marșando cu care-mi cheltuești banii și lasă-mă 'n pace.

— Deschide, Rezi! deschide, Rezișoara mea, că mă lovește guturaiul de frig.

— Nu, nicidecum.

— Deschide că-ți dau o față de roche.

— Nu deschiz!..

— Să fiu al dracului, dacă nu ți-oiu cumpăra mâine o pereche de botine dela Ianoș pantofarul.

— Nu mă mai înșeli dumneta cu gogoși d'astea.

— Rezi, te jur pe ce ai mai scump în lume, deschide.

Văzând însă că sălbatica sa amantă nu

deschide, începù să declame cu un accent patetic și comic versurile acestea:

Deschide-mi, copilă!
Deschide-mi că mor:
Aibi puţină milă
De al meu amor.
Ploaea de sus pică,
Mântăluţa-mi strică,
Nu mi-e de manta
Pricepi dumneata!.. [1]
Ci mi-e de tartan
C'am slujit un an,
Ca să-l dobândesc
Şi să mă fălesc,
Ca un nobil mare
Cu spirit şi stare [2])

Versurile aceste pronunțate cu o mare doză de duioșie, își făcură efectul lor, căci inima maghiarei noastre se muià, ușa se deschise și amanții noștri dispărură prin

1. Se vede că mantaua era foarte veche.
2. Aceste versuri sunt copiate din o condicuţă manuscrisă a D-lui D** amploiat la Visterie, carele înoredinţează pe onoarea lui de slujnicar că le-a copiat după originalul compus de Mitică Râmătorian.

întunecoasele coridoare ce duceau la sanctuarul amorului lor.

Acum, cu voe sau fără voe, o să introducem pe lectorii noştri în templul amorului acestor două turturele, ca să auză expresiunile cele înfocate prin care slujnicarul cearcă să atragă asupră-i simpatia amantei sale.

Ne facem însă datoria a îndemna pe bunii noştri lectori a-şi procura câte o sticluţă de eter, căci parfumul din camera celebrei noastre Kalipso din Pasagiul Român poate să le irriteze nervii.

Camera în care locuia amanta domnului Mitică Râmătorian slujnicarul, era o bucătărie nemţască cu maşină.

Mobilierul ei se compunea din maşina de bucătărie ce ocupa o a treia parte din periferia camerei, două scaune albe de brad, un pat cu o saltea de lână şi o plapomă de cit, veche, ce acoperea pe jumătate două perne cu fulgi neîmbrăcate.

Pe unul din pereți erau atârnate o mulțime tigăi de diferite forme: frigări, răzători de hrean și forme de tinichea pentru gelatină; iar într'un colț, era o oală colosală cu grăsime de râmător și un vas de lemn plin cu răzături de morcovi, foi de varză și de țelină. Intr'un cuiu după ușă erau atârnate niște cisme unguresți și un peptar de blană.

După ce frumoasa Rezi deschise ușa slujnicarului nostru și străbătù împreună cu dânsul întunecoasele coridoare ce conduceau la camera èi, aprinse o lumânare de seu și o puse pe masă, iar după aceea șezură unul lângă altul și începură a se săruta ca niște porumbei; apoi după ce trecură acele convulsiuni nervoase, slujnicarul nostru o privì cu ochii plini de amor și începù a-și pleda pasiunea prin frazele următoare:

— Frumoasă Rezi!.. Angel de candoare, care te-ai coborât din regiunile Imperiului (a voit să zică ale „empireului“) unde se

făurează trăsnetele şi fulgerile, ca să creezi fericirea unui nenorocit muritor ce te adoară precum adoară tânăra mumă pe primul ei născut, ca fanaticul principiile credinţei sale, ca avarul comorile sale !... Iubită Rezi ! Tu care, prin fizionomia ta mai albă decât hârtia ministerială, ai ştiut să înfigi în nenorocita mea inimă toate frigările amorului, aibi pietate de un om care nu trăeşte decât ca să contemple ochii tăi cei mai verzi decât granitul, buclele tale cele azurìi, dinţii tăi cei de roze, şi buzele tale cele mai lucitoare decât marmora. Iată-mă la genunchele tale !.. Fii şeful de secţie al inimei mele şi mă voiu crede foarte fericit ocupând postul de pomojnic în amorul tău !.. Voiu trece cu cea mai mare exactitate în bilanţul datoriilor mele de amant fidel toate evenimentele industriale şi politice ale amorului nostru ! 1)

---

1. Se vede că slujnicarul nostru era ampleiat contabil.

Juna bucătăreasă ascultâ toate paralogiile lui Râmătorian cu o surpriză neînțeleasă; biata fată nu mai auzise în toată viața ei o asemenea declarațiune de amor atât de năbădăioasă.

Slujnicarul, luând extazul amantei sale drept efect al poeticei sale declamațiuni de amor, căzù la genunchile ei, și oftând de mai multe ori îi zise: — Privește-mă, crudo!.. Iată-mă zăcând la picioarele tale întocmai ca robul ce geme de lanțul robiei, pe patu-mi de moarte eu zac tânguios!

. . . .

. . . .

să moară bătrânul de ani gârbovit!... Să piară ciocoiul ce țara-a strivit!... [1]) iar eu, dragă Rezi, să trăesc pentru tine, da! pentru tine și pentru sărmana mea țară, ca s'o ridic din căderea la care a ajuns din cauza ticăloșilor de moderați!... și de-

1. Sărmanul Bolintineanu!!! ce păcat!

odată cu pronunţarea acestor vorbe, strânse mâna bietei femei cu atâta violenţă, încât tresări de durere, apoi privind pe amant cu un aer agitat îi zise :

— Da bine, măi omule, ce ai astăzi ? ori eşti lunatec ? ce sunt întortocheturile şi învârtelile astea ? In loc să vorbim de ale noastre, ca oamenii, tu te apuci de vorbeşti cu duşii de pe lume.

Gentilomul nostru, înţelegând că inima amantei sale nu este primitoare de impresiuni poetice, schimbâ rolul şi deveni vesel şi spiritual ca un bărbier.

Metamorfoza aceasta plăcù prea mult bucătăresei.

— Aşa te voiu, îi zise ea, lovindu-l pe umăr cu mâna sa prea frumoasă, dar nespălată, fii sprinten ca un Koşuth-husar, Basama teremtete !.. ia spune-mi când o să-mi cumperi faţa de roche ?

— Peste câteva zile, iubita mea, poate

și mai curând dacă mi-o da casierul leafa pe Fevruarie [1]).

— Nu mă mai înșeli dumneata cu minciuni de acestea.

— Rezi, îți jur că săptămâna aceasta vei avea rochia ce ți-am promis.

— Dar dacă nu-mi vei cumpăra?

— Să-mi face ce vei voi.

— Adu-ți aminte că mi-ai făgăduit de multe ori și......

---

1. Slujnicarii iau totdeauna leafa pe câte două-trei luni înainte, și uneori dela câte trei patru persoane deodată, dintre cari unul de sigur se despăgubește, iar ceilalți rămân în pagubă.

CAP. III.

Cafeneaua din Pasagiu

In acest stabiliment aranjat după moda și gustul parizian, amatorul de jocuri la noroc găsește în mic toată confortabilitatea cafenelelor după bulevardele Parisului, adică biliarde în abondanță, domino, table, șah și chear banco-faro la necesitate.

Acì este locul de întâlnire al slujnicarilor, sau mai bine refugiul lor pe timpul cel aspru al ernei. In acest stabiliment se află o masă pe care garsonii cafenelei o numesc în deriziune masa faliților, căci mai toți ce șed împrejurul ei nu fac nici o cheltuială.

Cu o jumătate de oră în urma celor petrecute în cuhnia din suteranele caselor domnului Hötsch-Müller, Pasagiul Român răsuna de accentele nazale și false ale vocei unui june ce cânta cu aer de triumfător, aria din *Puritani*: „*Suoni la tromba intrepida*“.

Acest june atât de entusiasmat era Mitică Râmătorian faimosul slujnicar, carele se afla în culmea fericirii, și eșia dela amanta sa.

El deschise cu repeziciune ușa cafenelei și, străbătând, mulțimea, se puse la masa despre care vorbirăm, șezù pe un scaun, apoi după ce-și netezì părul cu mâinele, puse coatele pe masă și începù a privi pe jucătorii de biliard aplaudându-i de câte ori făceau un joc frumos.

In timpul acesta mai veniră încă doi tineri tot de etatea eroului nostru, și se așăzară tot la masa faliților.

Mitică Râmătorian le întinse mâna la

amândoi și îi salută cu un fel de manieră proprie a sa, apoi adresându-se cătră unul dintre dânșii zise :

— Ce noutăți ne aduci, *monșer* Găinescule?

— Despre ce voești să mă întrebi, *mon-cher* Râmătoriane ?

— Despre orice, *mon-ami*.

— Am o mulțime de noutăți politice, dar...

— Dar ce ?

— Mi-e frică să nu ne auză vreun spion de ai cămăcămiei.

— Dar ce? căimăcămia are spioni ?

— O mulțime nenumărată, mai cu samă de când capii partidului liberal au voit să asasineze pe unul din caimacami cu o bombă fulminantă.

— Ce bombă spui, măi omule ! — Auzi acolo, bombă ! O sfeclă găurită, care desigur este o drăcie inventată chiar de caimacami, ca să aducă invazii în țară !...

— Asta să poate ; dar *apropo* de invazie, știi că vin Muscalii ?

— Cine ți-a spus această minciună ?

— Asta nu e minciună, am auzit astăzi pe vornicul dând ordine ca să repare toate podurile și podiscele din districtele Buzău și Râmnicu-Sărat.

— Nu știi tu că cui îi este foame visează codri ? E ! *monșer !* Muscalii nu pot să iasă așa lesne din vizuina în care i-a băgat tractatul dela Paris.

— Mai știu încă o noutate, dar este atât de frumoasă încât sunt sigur că o să te facă să sari de bucurie.

— Spune-o, Găinescule ! Spune-o !

— Țara noastră o să se facă împărăție !

— Impărăție !...

— Da, amice, împărăție, și încă împărăție știi colea zdravănă !...

— Și pe cine o să avem împărat ?

— Pe fiul lui Victor Emanoil. Rege latin ; ce frumos lucru !... Să mai vezi atunci pe ciocoi cum o să se ascunză în găuri de șerpi ; iar noi ăștia, liberalii, o să fim în

fruntea mesei. Să trăiască regele Latin!..

— Numa de nu s'ar face și el ciocoiu, căci Dâmbovița noastră face minuni, ori cine gustă din dulcile ei unde, par'că bea din fântâna Letei [1]). Vine Neamțul cu sinceritatea lui proverbială, vine Englezul cu orgoliul lui ce de multe ori atinge brutalitatea, și Francezul cu sentimentele cele mai frumoase din lume, și, cum șed două trei luni în București, devin mai ciocoi de cât ciocoii noștri!...

— Așa este, nene Râmătoriene, aĭ dreptate.

— Și da, și nu, dar să lăsăm această convorbire căci...... Spune-mi mai bine, cum o duci tu cu șefia ta de masă?

— Cam în doi peri!

— De ce așa?

— Fiindcă nu înțeleg de loc lucrarea.

---

1. Fântână mitologică ale cărei ape aveau puterea de-a face pe cei ce gustau dintr'însa să uite trecutul.

— De ce nu te consulți cu șeful de secție?

— Dar el este mai slab decât mine.

— Intreabă pe ajutorul mesii!

— Il întreb și încă foarte des, dar vai! orice consultare cu dânsul mă costă câte un prânz la Lazăr[1]; și ar fi bine dacă aș scăpa numai cu atât, dar răul care o să mă facă să-mi dau demisia este că ticălosul de ajutor își bate joc de mine.

— Ce ai zis, cutează să facă aceasta?

— Ba bine că nu, și încă chiar în prezența scriitorilor mei!...

— Și ai putut să suferi?

— Ce eram să fac?

— Să-i tragi palme.

— Ce ai zis!... Palme?...

— Da palme, să învețe minte ștrengarul a nu mai râde altădată de șeful său.

— Ce stai de vorbești, amice!... Abia

---

1. Un locantar ungur, ce-și are locanda peste drum de Pasagiul Român.

am cutezat să-i fac câteva mici observații, și el mi-a trântit hârtiile pe masă și s'a apucat de lucrat la lucrările postului său, din nenorocire tocmai în momentul acela; mă chemă ministrul în casă și-mi ordonă, să-i fac un referat către consiliul administrativ.

— Cel mai lesne lucru din lume.

— O fi lesne pentru tine, dar pentru mine nu.

— De ce?

— Fiindcă n'am făcut niciodată referate.

— Ei bine cum te-ai scăpat de această belea?

— Am luat condeiul în mână și mi ți-am trântit un referat din cele tătărești.

— Iți aduci aminte ceva dintr'însul?

— Il știu pe tot din memorie.

— Recitează-mi-l o dată, te rog!

— Ascultă.

„Onorabilului consiliu Administrativ.

„Pintr' acest referat, subt însemnatul „îndrăzneşte a cuteza să se refere la în„telepciunea Onorabilului consiliu, şi a-l „ruga să se refere şi el unde se cuvine, a„supra chestiunii şi a pricinei cuprinsă in „anexatul acì alăturatul raport, ca după „ce îl va lua în de aproape băgare de seamă „şi consideraţie, să binevoiască a face a„supră-i cele de cuviinţă“ [1]).

— Bravo, nene Găinescule, ăsta este un referat pe care ar putea să-l subscrie chiar Napoleon !...

— Poate că ai dreptate, dar modestia mea de autor nu mă iartă să mă laud însu-mi ; cu toate acestea ştii ce mi s'a întâmplat ?

— Nu, în adevăr, dar voesc să ştiu.

— L-am transcris, nenişorule, pe hârtie

---

1. Din nefericire acte de felul acesta există multe la noi.

ministerială și l-am dat Ministrului să-l iscălească. Ei bine, știi ce-am pățit?... O!... Dar este oribil!... Numai mă gândesc și sângele mi se turbură, îmi vine să înnebunesc de mânie!.. Ii dau referatul în mână, citește câteva rânduri dintr'însul și îl aruncă cât colo; apoi, întorcându-se către mine, îmi zice cu un zâmbet batjocoritor: „Domnule șef de masă, știi că ești un „farsor, din cei mai mari ce am văzut în „viața mea? Cine te-a învățat să faci astfel “de referate? Cum ai cutezat să-mi pre- „zinți o ticăloasă scrier e de bucher? Afară, „măgarule! du-te de 'nvață carte și apoi „să ceri slujbă“.—Auzi acolo să învăț carte! să-mi zică măg.... mie, care mi-am sacrificat toată viața pentru sfântul principiu al libertății, egalității și fraternității?

— Și ce-i-ai răspuns tu la aceste injurii?

— Ce era să răspunz unui aristocrat, unui trădător, unui infam fără conștiință,

care și-a vândut țara la Muscali și la Nemți ?

— Trebuia să-l faci să înțeleagă că are afface cu un om independent.

— Așa este, frățiorul meu, dar el m'ar fi scos din slujbă și aș fi murit de foame pe stradele Capitalei. Afară de aceasta, ultragiul l-am suferit între patru ochi, nimeni nu știe !...

— Răbdare, frate, răbdare !.. Ne va venì și nouă apă la moară ; atunci le vom arăta noi ce fel își răsbună oamenii de *principe*, când sunt atacați la onoare.

— Să schimbăm vorba, amice. Spune-mi cu ce îți omori timpul de când ți-ai dat demisiunea ? [1])

— Cu amorul, bunul meu amic !

— Spune-mi, te rog, cine este acea fericită femee care are privilegiul de a te vedea suspinând la picioarele ei ?

1. Toţi amploiaţiı destituiţi de guvern zic că şi-au dat demisia.

— Asta nu se poate spune la nimeni.

— Afară de mine care sunt confratele și confidentul tău.

— Ai dreptate, tu ești unicul meu amic, și ascunzând acest secret de tine, aș da dovadă de neîncredere. Spune-mi numai, ai fost es timp la Teatrul Italian?

— Ce însemnează această întrebare?

— Iți voiu spune mai la urmă, acum răspunde-mi la ceea ce te-am întrebat.

— Ai auzit pe Geamfredi?

— Am auzit-o în *Traviata*.

— Cum ți s'a părut?

— De minune! Cântă mai bine decât *Ponti dell'Armi*.

— Salută-mă dar, căci Geamfredi este amanta mea!..

— Geamfredi, amanta ta!..

— Da, amice, și încă amantă cum se cade. Astă seară mi-am luat ceaiul la dânsa.

— Nu te crez!

— Să n'apuc până mâine, daca minț;

ba încă la adio, m'a strâns de mână, și mi-a aruncat o privire amoroasă, ce mi-a străpuns inima!..

— Măi Râmătoriene vino-ți în simțiri; o fi fost slujnica Geamfredei și ți s'a părut că este ea. Actrițele nu se uită la ștrengari ca d'alde noi, ele caută aur, și tu n'ai nici cinci bucăți de aramă ca să-ți cumperi tutun.

— Așa dar, tu te îndoești? ei bine, necredinciosule, privește!

In momentul acela scoase din sân un portofoliu, și dintr'însul un bilet coloare roză pe care îl dete lui Găinescu să-l citească, zicându-i cu o mândrie trivală:

„Ține, *mon-șer*, citește acest bilet și te vei convinge că amicul tău Râmătorian nu minte niciodată.

Găinescu luă biletul și citì următoarele fraze înnecat de un râs nervos:

Amico mio!

„Quando non te vedu simțu che moru,
„anima la mine e trista, non potu man-
„geare, non potu bevere la cafe; — venite
„carro Rametoriano, venite che vi stringo
„in bracili mia.

La vostra per sempre

Rachelle Geamfredi [1]).

apoi privind pe slujnicar, cu un aer ironic îi înapoiă biletul.

Junii slujnicari conversară mai mult de două ore despre politică, arte și industrie, tot cu logica de care deteră probe până aci, apoi eșiră din cafenea cântând cu vocea lor de cotoi sugrumați și se duseră pe la casele lor.

1. Slujnicarii țin totdeauna în portofoliurile lor bilete de amor false, pe care le citesc în adunări fără să aibă remușcare pentru veștejirea onoarei femeilor despre care tratează acele bilete.

CAP. IV.

Rezi.

Această jună femee era de națiune maghiară, născută în satul Caransebeș din Transilvania. Deși soarta o pusese pe cea mai mizerabilă treaptă a societății, natura însă o dotase cu o frumusețã rară și cu un suflet plin de bunătate. Ea era înaltă ca un grenadier, și delicată ca un silf; pelița feței sale rivaliza cu cel mai perfect alb, iar ochii ei cei mai negri decât murile, armați de niște gene și sprâncene ce ar fi pornit invidia unei circaziene, făceau dintr'însa o ființă adorabilă.

Dacă această femee ar fi avut nenorocirea să se nască în țara noastră, unde concirea să se nască în țara noastră, unde corupția și viciul a vestejit și încă vestejește cele mai frumoase flori ale societății noastre, ce s'ar fi făcut ea oare cu atâta frumuseță?

Desigur că ar fi închiriat o casă cu perdele roșii și și-ar fi vândut corpul și sufletul cu tereziile ca precupeții, precum fac multe din femeile noastre. Ea însă venea dintr'o țară în care femeea nu a deșertat până la drojdii cupa desfrânării, de aceea prefera mai mult sărăcia care nu-i impunea nici un sacrificiu contrariu inimei sale, decât bogăția și opulența ce vestejește carminii frumuseții și aduce mustrarea de conștiință.

Trecuseră șase luni de când locuia în casele, sau mai bine, în bucătăria domnului Hötsch Müller și trei luni de când se afla înamorată de Mitică Râmătorian.

La începutul acestui amor, ea se dete

cu totul amantului ei, și îl iubea până la idolatrie; el însă nu o iubea de loc, și încă de multe ori o maltrata.

Juna maghiară, văzând că amantul ei nu o iubea și nu venea pe la ea, decât când se afla fără mijloace de a curtenì pe junele fete dela madam V***; văzând iarăși că din acest amor nu se folosea cu nimic, părăsi pe Mitică Râmătorian și se înamoră de un june maghiar din ceata lui Bontilă; și, dacă ea mai primea încă pe slujnicarul nostru, o făcea numai cu speranța de a-și răsbuna odată despre tot ce suferise dela dânsul.

Intr'o zi ședea de vorbă cu noul ei amant; conversațiunea deși începuse prin cele mai dulci vorbe și mângâeri amoroase, dar către finit ajunse la cea mai simplă proză din lume; cu alte cuvinte, începură a vorbì despre necesitățile vieții.

— Cum o să eșim noi în primăvară, iubite G***, zise acea maghiară; eu nu mai

am decât ceea ce vezi pe mine, tu iarăși nu ai decât paltonul acela rupt și plin de pete; și deodată cu exprimarea acestor dureroase cuvinte, pieptul ei se umflă și lăsă să iasă dintr'însul un teribil oftat întrerupt de dese suspine.

In timpul acesta G*** fuma din pipa sa predilectă, cufundat în acea dulce extază pe care o simt numai adevărații fumători de tutun. Dar oftările amantei sale îl făcură să tresare, fața lui se întunecâ, și luă un aspect sinistru.—De mai multe ori cercă să vorbească, dar cuvintele se opreau pe buzele lui cele groase și crăpate. — In fine, după o luptă internă de câteva minute, și o dulce privire ce aruncâ asupra încântătoarei Rezi, el zise:

— Ai dreptate, iubita mea; amândoi suntem foarte săraci și golani, cu toate acestea nu cunosc decât un singur mijloc, ca să eșim din această tristă pozițiune!..

— Spune-mi, iubite G***, care este acel mijloc?

— Acest mijloc este să...

— Ce să..,

— Ei bine, iubita mea, acest mijloc este să ne facem spioni.

— Spioni!..

— Da, spioni.

— Și la ce se obligă cineva când se face spion?

— La o îndatorire foarte mică. Spre exemplu: să asculți tot ce va vorbi stăpână-tău și stăpână-ta, și când vorbele lor vor fi în contra guvernului, să te duci la Excelenția sa Domnul Polițai, și să i le spui.

— Dar asta este oribil! Este vânzare de suflet, pe care nu o voiu săvârși chiar dacă aș ști că voiu muri de foame.

— Atunci dar suferă, iubită Rezi, fără a te plânge în contra soartei.—E! e! draga mea! Tu tremuri numai la ideia de a te face spioană, fără să te gândești, sărmană

copilă, că în țara aceasta se găsesc oameni care în copilăria lor n'au fost decât niște simple slugi; dar prin spionagiul ce făceau adevăraților capi ai țării, prin vânzarea țării la străini și prin specularea onoarei familiei lor, astăzi au ajuns la cele mai înalte demnități ale țării, și-au créiat stări colosale, și stropesc cu noroiu pe cei care nu i-au imitat!... Tu nu știi că în București există cocoane mari și bărbați nobili cari în fața lumii trec de onorabili și de cei mai înfocați patrioți; iar noaptea intră deghizați în ospelul Poliției și trădează pe oamenii cei într'adevăr onorabili, și cu toate acestea pe fața lor nu se vede mustrarea conștiinței ce oroarea trădării imprimă pe fizionomia celui mai de rând mișel.

Rezi privì cu atențiune pe junele maghiar și după o mică ezitațiune îi întinse mâna și, strângând pe a lui cu convulsiune, zise:

— Primesc să fiu, spioană. Să trăiască spionajul !...

— Bravo, Rezi ! Acum văz bine că am o amantă demnă de mine.—La lucru, iubita mea. Eu mă duc să anunț Domnului Polițaiu deciziunea ta de a intra în onorabilul corp al spionilor ; până la întoarcerea mea, tu îngrijeşte de prinde pe cineva în laț.—Eşi prin Pasagiu, vezi că trec pe acolo tineri de cei frizați și pomădați, cari cântă arii dela operă, bănănăind din mâini ca niște ieșiți din m[illegible]te, aruncă-le priviri amoroase, vorbește despre tot ce se întâmplă prin oraș, și când îi vei crede ametiți de ajuns, adu vorba despre bomba fulminantă ce s'a aruncat în camera caimacamului, vezi ce-ți răspund ei, și dacă vei vedea că se încurcă în vorbă, priveș-te-i bine, ca să-i poți cunoaște la trebuință.

La aceste cuvinte trăsurile feții junei maghiare se încruntară, ochii ei se roșiră,

întocmai ca ai tigresei, în momentul când voeşte să dea asalt pradei sale. Ea se gândea în acele momente la Mitică Râmătorian, la torturile ce o făcuse el să sufere şi la ocaziunea ce-i procura noua ei meserie de a-şi răsbuna în contra lui.

Maghiarul privì cu mulţumire de agitaţiunea amantei sale, pornì plin de bucurie şi se duse să anunţe Poliţiei triumful său.

Puţin după aceasta, un zgomot uşurel se auzì la uşa despre pasagiu. Rezi tresărì şi alergă să deschiză uşa; iar după câteva momente se întoarse cu Mitică Râmătorian celebrul Don Juan al slujnicelor din Pasagiu.

Ei şezură pe pat şi începură a vorbì de amor. Rezi însă era foarte picantă şi provocătoare în expresiunile sale.

— Ei bine, Mitică, zise ea cu un aer în care se vedea până la evidenţă răsbunarea femeii amăgite. Ei bine, amoraşul meu, sunt trei luni de când mi-ai promis o faţă de roche şi o pereche de cismuliţe de

neamț, și nu mi le-ai mai dat. Ce însemnează aceasta?

— Nimic, scumpa mea Rezi, decât că nu m'am înlesnit.

— Nu te-ai înlesnit? Dar eri ce căutai în sanie cu Eliza dela madam V...?

— Eu, cu Eliza!...

— Da, Mitică dragă, dumneata însuți și încă te prefăceai că nu mă vezi.

— Ai dreptate, Rezi; sunt culpabil; iartă-mă!

— Să te iert!... Frumos lucru!... să te iert pe tine care mă înșeli de trei luni. și tocmai acum când te-am prins asupra faptei? Asta mi-este cu neputință; nu ți-e rușine să amăgești o femee sărmană care te-a iubit din toate puterile inimei sale, pe mine care ți-am spălat și ți-am călcat cămășile ca să placi fetelor de pe la marșande, fără să-mi plătești cel puțin scrobeala? Piei d'aici sau îți sär în cap și te jumulesc întocmai ca pe o gâscă.

In momentul când Rezi voià să puie în lucrare amenințările sale, ușa camerei se deschise și maghiarul G... cu mustățile sale unse cu muc de lumânare și cu pălăria a la Koșuth intrâ în cameră.

Mai întâi se făcù o tăcere solemnă, întocmài ca la finalul actului al doilea din Lucia; după aceea maghiarul înaintă până lângă înamoratul nostru, îl fixâ câtva timp, și, întorcându-și pumnul, îi zise:

— Pe cine cauți aici, domnule?

Nenorocitul Râmătorianu, amețit de privirile amenințătoare ale maghiarului, își aruncâ ochii asupra junei bucătărese; dar, în loc să întâmpine în fața ei acele zâmbiri pline de bunătate ce-l încântau în alte dăți, ea întoarse spatele.

— Ci spune odată, domnule, pe cine cauți aici, adaugă maghiarul.

— Caut peee... Dooo.... ba peee... Doa...

— Ți-oi arăta eu acum pe cine cauți. Și deodată cu vorba, băgă asprele mâini în

părul cel frizat al slujnicarului, și mi ți-l învârti roată de câteva ori; apoi după ce-i dete câteva genuche pe partea de dindărăt, îl îmbrânci afară din cameră și închise ușa.

— Cine era acel ciocoiu, întrebă el pe Rezi, și ocupându-se cu cel mai mare sânge rece a scoate de printre degete părul cel uns și parfumat al junelui.

— Este un calic de aceia ce umblă prin Pasagiu urlând ca nebunii.

— Și ce căuta aici?

— Ce fel, mă mai întrebi?

— De ce să nu te întreb?

— Dar bine nu mi-ai zis tu să ies prin Pasagiu și să mă silesc a atrage asupră-mi amorul vagabonzilor?...

— Da! da! mi-aduc aminte, ai dreptate, tiii! proasto, de ce nu mi-ai făcut vreun semn, poate că bietul june scăpa cu tot părul pe cap.

— Bine i-ai făcut, să se învețe minte, că prea era obraznic.

— Ia spune-mi ai aflat ceva dela dânsul?

Rezi rămase un moment gânditoare, apoi zise:

— Da, este unul din cei care a aruncat bomba în casa caimacamului.

— Este el unul dintre aceia?...

— Da, chiar dintre acei scelerați.

— Spune-mi unde pot să-l găsesc la trebuință?

— Acì, la cafenea.

— Bucură-te, Rezi. Norocirea noastră este făcută.

— Adio!..

El plecă.

CAP. V.

Trădarea.

Pe când maghiarul ieşia din camera amantei sale cu capul plin de idei aurifere, sărmanul Râmătorian, se oprise dinaintea cafenelei din Pasagiu ca să-şi puie părul la orânduială, apoi, intrând repede în cafenea, se oprì drept la masa faliţilor la care se afla numai Găinescul.

Sgomotul paşilor lui Râmătorian deşteptă pe Găinescu din visurile sale cele melancolice, el întinse mâna amicului său.

Dar pe când voià să-l salute, privirile sale căzură pe capela şi paltonul amicului

său, le examină puțin, apoi, prorumpând într'un râs sardonic, îi zise:

— Dar bine, *șer* Râmătoriene, ce ți s'a întâmplat? Pălăria ta par'că ai ținut ouă într'însa; iar mantaua, seamănă ca și cum ai fi măturat podul cu ea.

Râmătorian luă pălăria de pe cap, ca s'o privească, lăsă să i se vadă freza în neorânduială și șuvițe de păr căzând pe umerii lui.

— Dar asta e grozav, Râmătoriene! părul tău e mai pe jumătate scos din piele.

— Curând, amice, ajută-mi să-mi curăț hainele, și dă-mi pieptenele tău să-mi dreg frizura.

Dupăce sărmanul slujnicar își regulâ oarecum părul și veșmintele, șezù pe scaun și începù să ofteze.

— Ce ai amice, întrebă Găinescul spune-mi ce ți s'a întâmplat.

— Ah, amicul meu, mi s'a întâmplat una mare, răspunse el.

— Spune-mi și mie această nenorocită întâmplare.

— M'am bătut cu amorezul cel vechiu al Geamfredii — și mi-e teamă că l-am omorât.

— Să-ți lipsească această frică, căci după starea în care te văd, nu cred să fi suferit mult rivalul tău.

— Să dea Dumnezeu, frate, dar după ghionturile și păruelile ce i-am dat, cred că l-am... și uite par'că simț eu însu-mi durerea!

— Dar bine, cum s'a întâmplat?

— Să vezi amice: mă dusesem să văd pe Geamfredi, dar tocmai pe când mă aflam în cea mai interesantă convorbire cu dânsa, veni amantul ei de mai înainte și se puse între mine și dânsa întocmai ca umbra lui *Banco* din *Macbeth*, apoi, dupăce mă fixâ câteva momente, îmi zise cu un aer foarte arogant:

— Stii, domnule, că prezența domniei-tale în această casă mă supără?

— Tocmai aceasta voiam să-ți zic eu domniei-tale!...

— Ești un impertinent.

— Ești un infam, îi răspunsei eu, și de odată începui să-l croesc cu bastonul. Ce se va mai fi petrecut după aceasta, nu știu; îmi aduc aminte că m'am deșteptat din turbarea mea pe trotuarul ospelului Török.

— In deplorabila stare ce te afli acuma, ar fi o mare brutalitate să nu cred ceea ce-mi spui. Dar uite, nene Râmătoriene, starea în care te văd și părul tău smuls cu atâta barbarism din sărmanul tău cap, mă face să cred c'ai avut de rival pe vreun rândaș de bucătărie, sau vreun...

La pronunțarea numelui de rândaș, fața lui Râmătorian suferì o mică schimbare care încredință și mai mult pe Găinescul că bănuelile lui erau adevărate; el începù a râde cu mare sgomot, apoi, schimbând

vorba, trecu la discuţiuni politice, comerciale şi economice.

Puţin în urma acestei scene comico-dramatică, un june ca de treizeci şi doi de ani intrâ în cafeneaua din Pasagiul Român. Noul venit avea ochii negri şi plini de o flacără infernală; privirile lui fixe şi pătrunzătoare părea că caută o victimă de sfâşiat.

După ce aruncă câteva priviri cu coada ochilor în toate direcţiunile cafenelei, zări în fine masa faliţilor şi să îndreptă către dânsa.

Această masă era înconjurată, ca totdeauna, de cei mai faimoşi slujnicari, iar Râmătorian ocupa postul de onoare şi ţinea un discurs relativ la canalizarea râurilor.

După ce arăta nenorocirile ce sufere ţara din cauza înnecăciunilor râului Dâmboviţa cauzată din grămădirea băncilor de nisip aduse de mare din susul râului decise,

în mirarea tutulor slujnicarilor, a se abate râul de la sorgintea lui, a i se adânci albia și a se așterne cu scânduri de brad unse cu său, ca să nu se mai poată opri nisipul, și atunci nu se vor mai face înnecăciuni.

N'apucase să-și termene discursul celebrul Râmătorian, și adunarea începù a-l aplauda și a murmurà în contra guvernului, că nu l-a numit membru la Comisia Dunăreană.

Străinul care voià cu orice preț să intre în vorbă, zise cu entusiasm:

— Da, domnilor, trebuia să-l numească inginer idraulic!.. O!.. unde am fi astăzi dacă guvernul ar încuraja pe oamenii de capacitate și talent?... Țara noastră ar fi ajuns la cel mai înalt grad de civilizare, dar vai!... Căimăcămia de trei persecută pe toți oamenii cu merit.

— Să nu mai vorbim despre sceleraţii de caimacami, zise Găinescul.

— Ai dreptate, replicâ streinul. Imi pare foarte rău că nu cunosc pe acel curagios june care a aruncat bomba infernală în casa caimacamului, ca să-i fac complimentele mele.

Râmătorian, văzând că subiectul acestor laude şi încriminări l-a dat el prin disertaţia ţinută asupra canalizării râurilor, luă un aer de o foarte obraznică modestie, apoi zise necunoscutului:

— Persoana care a aruncat bomba este unul dintre amicii mei.

— Aşa dar îl cunoşti?

— Intocmai cum mă cunosc pe mine.

Faţa necunoscutului se acoperì de o bucurie infernală; el mai rămase puţin; apoi, luându-şi adio, părăsì cafeneaua.

Grabnica plecare şi sinistrul aspect ce luase faţa necunoscutului, nu rămase neobservate de Râmătorian şi amicii săi.

— Eşti pierdut, Râmătoriene, exclamă Găinescul.

Necunoscutul acela era un spion al cămăcămiei.

— Asta nu se poate. Nu ai văzut ce aer de sinceritate avea, și cât de bine vorbea în favoare principiului?

— Să dea Dumnezeu să fie așa precum zici, dar nu cred.

Orologiul suna miezul nopții, slujnicarii să despărțiră și luară fiecare drumul către casa sa. Râmătorian rămase mai în urmă decât ceilalți companioni ai săi, dar când eși din cafenea și voi să se îndrepteze către locuința sa, se deșteptă în fața unui ofițer de poliție, acompaniat de doi jandarmi.

— Cine este acolo? întrebă ofițerul cu vocea sa cea răgușită.

— Om bun, răspunse slujnicarul.

— Numele dumitale?

— Mitică Râmătorian.

— Ești tocmai omul pe care-l caut, vino cu mine la poliție. George! exclamă ofițeru- către unul din jandarmi, adu curând

birjă; iar tu, Ioniță, adresându-se către celălalt, păzăște pe Domnișorul acesta să nu fugă; și dacă se va împotrivi, moae-i spinările cu teaca săbiei.

Birja veni într'o clipă.—Ofițerul și prizonierul intrară înnăuntru; iar jandarmii încălicară pe cai și se îndreptară către onorabila Poliție, făcând escortă lui Rămătorian, carele de astădată să plimba pe contul guvernului.

CAP. VI.

Tortura cu nuele şi cărămizi.

Ajungând la poliţie, deteră pe culpabil în mâna jandarmilor cari îl conduseră în închisoarea cea nobilă, zisă în limba oficială de pe atunci„ odae de cinste", spre deosebire de închisoarea comună, numită în deriziune Bodârlău[1]).

Odaia de cinste în care închiseră pe Rămătorian era spaţioasă, bine ţinută şi foarte luminoasă; avea două paturi, o masă

1. Oamenii din plebe, în limbagiul lor caustic dă închisorilor, când numele de „bodârlău", când iarăşi de „tumurluc" — „pârnae" — „hârdău" şi altele.

de scris și câteva scaune; în fine, nu-i lipsea nimic din ceéa ce ar fi putut să ceară cineva dela o cameră ca să poată locuì într'însa cu plăcere; un singur defect avea, că era închisoare, și, după părerea, mea o închisoare fie mobilată întocmai ca palatul marelui Mongol [1]) tot nu poți locuì într'însa fără teroare și mustrare de conștiință!..

Nenorocitul slujnicar se lăsase pe unul din cele două paturi ale închisorei și sta cufundat în reflecțiunile cele mai triste. Zilele cele din urmă ale vieții sale se strecurau înaintea privirilor sale, fantasme cu diferite forme bizare se prezentau înaintea lui și-l amenințau. Suvenire de tot felul făceau ca trăsurile feții lui să ia când un aspect teribil, când altul dulce și plin de amor.

---

1. Supremul rege al Indiilor orientale; al căruia palat era o minune a bogăției și a luxului asiatic.

Aceste dese schimbări îi veneau din aducerea aminte despre amorul său cu Rezi și urâtul tratament ce primise dela barbarul maghiar. Da! da! este adevărat, zise el sculându-se din pat cu repeziciune. Ticăloasa! ea m'a trădat!

Acel grosolan maghiar care m'a tratat cu atâta neomenie, negreșit că a fost înțeles cu dânsa; dar acel spion infam care m'a vândut poliției nu este el oare o mașină a ei? O! infamă Rezi!.. O! de trei ori blestemată slujnică.

Pe când slujnicarul se afla în cel mai înalt grad al mâniei și disperării sale, ușa închisorii se deschise; un jandarm înalt și cu mustățile răsucite intră înlăuntru și-i ordonâ să-l urmeze.

Ei eșiră împreună și intrară într'o altă cameră în care nu se vedea alte mobile decât o masă cu postav roșu având pe dânsa toate obiectele necesare pentru scris.

Lângă această masă ședeau pe scaune

doi amploiaţi poliţieneşti : unul înveşmântat milităreşte, iar celălalt cu haine civile.

Primul amploiat, ce părea a fi un agent superior, făcù un semn jandarmilor, şi ei dispărură ; după aceea, luând un aer brusc obişnuit oamenilor de meseria lui şi cu o voce răguşită, zise slujnicarului :

— Apropie-te, domnule !

Râmătorian făcù câţiva paşi înainte.

— Spune-mi, domnule, cum te numeşti? esclamă agentul poliţiei.

— Mitică Râmătorian.

— Cum ai zis ?

— Am zis, domnule, că mă numesc Mitică Râmătorian.

— Ai părinţi ?

— Am numai tată !

— Cum se numeşte el ?

— Se numeşte Ftore Vistier Bănică Râmătorian.

— In ce mahala locueşti ?

— In Cuibul cu barza.

— Ce meserie ai?

— Mă iartă, domnule, eu nu metahirisesc nici o meserie, numai proştii au meserii.

— Aşa dar, eşti vagabond? — Scrie, logofete, că dumnealui nu are nici o meserie, zise omul poliţiei colegului său ce sta lângă dânsul şi notă în tacrir toate întrebările şi răspunsurile slujnicarului.

— Dar bine, domnule, eu am zis că nu am nici o meserie, de ce dar m'ai trecut în tacrir vagabond?

— Spune-mi, te rog, cum trebue să te numesc?

Numeşte-mă amploiat, om de litere, proprietar etc., dar nu mă trece între mitocani [1]), căci sunt fecior de boer.

1. Sub nume de mitocani, poporul de jos înţelege pe dulgheri, zidari şi alţi meseriaşi ce locuesc în mahalale şi mai cu seamă pe la metohul din dealul Spirii, de unde derivă chiar numele de mitohani.

— Fii ce vei voì, prea puțin îmi pasă. Spune-mi cu cine te aduni mai des?

— Cu mai mulți tineri de clasa mea!

— Poți să mi-i numești pe toți?

— Sunt atât de mulți încât mă tem că nu-i voiu sfârşì. până mâine.

— Spune-mi dar numai pe cei mai însemnați dintre dânșii?

— Și la ce vă poate folosì aceasta?

— Asta ne privește pe noi, spune mai curând.

— Spune-ți-mi mai întâi pentruce m'ați arestat, și în urmă voiu răspunde categoric la orice întrebare.

— Ești adus înaintea mea ca să spui numele conspiratorilor.

— Ce conspirare și ce conspiratori sunt aceștia?

— Te prefaci că nu-i cunoști?

— In adevăr, domnule, nu cunosc nimic despre acest complot.

— Lasă dar pe mîne, te voiu face eu să

spui și laptele care l-ai supt dela țâța mumei d-tale !..

Deodată cu aceste amenințări sunâ clopoțelul, și eșiră ca din pământ trei jandarmi mustăcioși și fieroși.

— Desbrăcați pe domnișorul acesta, le zise el, și aduceți câteva nuele să-i netezim spinarea.

Jandarmii desbrăcară pe slujnicar până la cămașă, apoi țintiră privirile asupra căpeteniei lor, carele voind a mai întrebuința mijloace dulci pentru aflarea conspiratorilor, zise slujnicarului :

— Domnule, în numele onoarei și al spinării dumitale, te rog să-mi spui numele conspiratorilor, nu mă silì să întrebuințez mijloace barbare pentru smulgerea adevărului.

— Dar bine, domnule,, ce voești să-ți spun, când ți-am mărturisit odată că nu cunosc nimic despre acest complot.

— Gândește-te ceea ce ai să suferi.

— M'am gândit de ajuns, n'am ce să spuiu.

— Jandarmi, faceți-vă datoria.

La aceste cuvinte eșite din gura agentului polițienesc, unul din sbiri apucâ pe nenorocitul slujnicar de mâini, iar ceilalți doi îl arseră de câte două ori cu câte o nuia de salcie.

Slujnicarul începù să se svârcolească ca un șarpe pus pe foc și să țipe ca un disperat.

— Spune-mi numele conspiratorilor și vei fi liber, ți-o promit aceasta.

— Dar, pentru Dumnezeu nu știu nimic, răspunse slujnicarul exprimând durerea loviturilor prin o mulțime de contorsiuni comice și bocituri femeești; eu nu sunt liberal, răspunse falsul patriot; sunt cel mai mare admirator al despotismului, iubesc din convincție Regulamentul și privilegiile, și sunt cel mai neîmpăcat inimic al Convenției.

— Să se repeteze loviturile, strigâ agen-

tul de poliție indignat de marea lașitate a renegatului slujnicar.

Jandarmii începură operațiunea; de astă dată însă loviturile erau teribile căci lașitatea slujnicarului indignase chiar pe acei simpli oameni.

— Lăsați-mă că spuiu, răspunse slujnicarul sărind ca un nebun de durerea loviturilor.

— Aștept mărturisirea ta: răspunde. Cine sunt acei infami cari au aruncat bomba fulminantă în camera Caimacamului?

Slujnicarul care în adevăr nu cunoștea nimic despre istoria bombei, neștiind cum să iasă din trista pozițiune în care se afla, îngenuchiâ înaintea agentului polițienesc și, cu ochii plini de lacrimi, îi zise:

— In numele lui Dumnezeu, nu știu nimic, ai pietate de mine, domnule, că nu sunt vinovat, și ca să miște și mai mult pe fiorosul agent, îi acoperì mâinile cu sărutări și le stropì cu lacrimi. Agentul însă

mai rece ca o statue, și mai implacabil decât dânsa; îl respinse cu dispreț zicându-i:

— Mizerabile! ce sunt aceste bocituri femeești și lingușiri mârșave? Când ai plecat pe calea conspirării, ai crezut poate că este semănată cu roze? Ai gândit că nu ai decât să strigi prin cafenele că guvernul este infam, trădător, laș, etc., ca să-l faci să cază și să te ridici tu și semenii tăi pe ruinele lui? Acesta este curajul ce cată să aibă un atlet politic? Pentru Dumnezeu, dacă crezi într'însul, rădică-te dinaintea mea, căci pozițiunea în care te văz îmi face rău.

Aceste cuvinte pline de dispreț în loc să deștepte in inimă lui Râmătorian mândria și sentimentul de om, din contra îl făcù să devie mai laș și mai târâtor. — Dar aceasta ticăloasă conduită a slujnicarului, în loc se miște pietatea agentului, îl irită și mai mult.

— O să mărturiseşti, mizerabile? sau pe viul Dumnezeu, îţi sdrobesc oasele.

Râmătorian se păli de frică, dar tăcù.

— Să se aducă cărămizile! — curând cărămizile! strigâ cu furie agentul. Jandarmii eşiră din cameră şi se întoarseră peste puţin purtând fiecare câte o cărămidă.

— Puneţi-l la tortura cărămizilor, repetâ agentul.

— Domnule agent, ai pietate de mine, eu nu sunt liberal, o mai repet, nu sunt nici conspirator; singura mea culpă este că strig şi eu libertate şi egalitate, dar să n'am parte de tot ce voiu cere lui Dumnezeu, dacă am fost vreodată liberal, sau dacă înţeleg la ce se obligă cineva când pronunţă aceste cuvinte.

Agentul poliţiei, uimit de poltroneria slujnicarului, zise în sine mişcând capul: Sărmană Românie!... Iată oamenii cari au să te conducă la fericire!... Iată pretorianii

tăi care o să-ți rumpă veștmintele și o să puie la sorți cămașa ta. La două lovituri de vargă ei se leapădă de tine ca Petru de Crist, și cu toate aceste, dacă soarta m'ar fi pus în pozițiunea acestui mizerabil și pe dânsul într'a mea, desigur m'ar fi făcut să-mi dau sufletul în torturi.

In momentele acestea, fața agentului luase o expresie teribilă, ochii i se întunecaseră, el nu știa ce deciziune să ia; dar, după un moment de ezitațiune, exclama:

— La tortură! la tortură, mizerabilul.

Jandarmii luară cele două cărămizi și le puse în mijlocul camerei, alăturate una de alta, iar după aceea puseră pe pacient să șază cu picioarele pe dânsele fără să se miște cât de puțin.

Agentul privì orologiul și eșì din cameră, ordonând sbirilor să ție pe pacient în pozițiunea aceea până va denunța pe conspiratori.

Ușa prin care eşì el ducea în pretoriul prefecturii, unde polițaiul aştepta cu nerăbdare rezultatul torturilor.

— Ei bine, căpitane! zise polițaiul, cum merg lucrurile?

— Rău, Excelență!

— De ce așa?

— Știu și eu!

— Nu l-ai pus la tortura cărămizilor?

— I-am aplicat mai întâi nuelile.

— Și a mărturisit, nu este așa?

— Ce să mărturisească? — E un nebun, un mizerabil, un poltron!

— Poate că ai dreptate, dar spionul meu dela coloarea verde mi-a spus că l-a auzit cu urechile sale zicând că cunoaște pe conspiratori.

— V'a amăgit, Excelență!

— Și ce a putut să-l îndemne la aceasta?

— Zelul de a vă servi.

— Curios lucru!

— Ce ordonați să fac cu acuzatul?

— Să-i aplici tortura cărămizilor şi, dacă vei vedea că nu mărturiseşte ceva interesant, să-l dai pe chezăşie.

Pe când poliţaiul da acest ordin agentului său, un jandarm intrâ în pretoriu şi zise agentului că pacientul voeşte să vorbească.

Agentul intrâ numaidecât în camera torturilor, şi venind lângă slujnicar, îi zise :

— E ! Vezi aşa te voiu. Spune-mi pe conjuraţi, şi vei fi liber ca aerul.

— Imi promiţi aceasta ?

— Iţi jur pe onoarea mea !...

— Ordonaţi dar să scrie !

— Vorbeşte !

— Voiţi numele acelor cari au aruncat bomba ?

— Tocmai aşa, domnule.

— Insemnaţi, dar : C*** A*** a făcut bomba, iar B*** D*** şi I*** B*** au dat zece sfanţi unui trecător de pe uliţă ca să o arunce,

— Mai ai ceva de zis?

— Nimic.

Agentul intrâ de al doilea în pretoriu și, înclinându-se înaintea polițaiului, îi dete mărturisirea. Polițaiul își aruncâ privirile pe dânsa și, prorumpând într'un râs omeric, zise agentului:

— Știi, căpitane, că omul nostru este un adevărat nebun?

— De ce Excelență?

— Auzi acolo de ce! Știi că în depozițiunea lui sunt scriși cei mai onorabili oameni pe cari, de-i vom aresta, va râde capitala o săptămână întreagă pe socoteala noastră.

— Ce ordonați dar să facem?

— Nimic mai mult decât să-l liberați!

Agentul salutâ și eșì, apoi după ce povățuì părintește pe slujnicar, îi dete libertarea [1]).

1, Zicerea, sfătuire părintească în dicționarul cel vechiu al poliției însemna o bună pălmuire între patru ochi.

Câteva zile în urma acestor evenimente, capitala României se pregătea să serbeze intrarea Domnitorului Principatelor-Unite, — ales la 24 Ianuarie 1859, prin votul unanim al Camerei elective.

Piaţa Teatrului Naţional era ornată cu piramide de brazi verzi printre cari erau aşezate în formă de mozaic miriade de candele pline cu oliu de mai multe culori. Ici colea se vedea falnicele obelisce egiptene împodobite cu trofee şi insemne militare, pe balconul teatrului era depus un cadru colosal pe care era zugrăvit prea iubitul nostru Domnitor înconjurat de divinităţile: Justiţia, Abondenţa şi Gloria; iar mai jos era acvila şi zimbrul încadrate într'un singur spaţiu.

Palatele publice erau asemenea frumos împodobite; iar casele particularilor situate pe strada Mogoşoaei, se distingeau foarte mult prin ferestrele lor tapeţate cu şaluri scumpe, ghirlande de flori şi de-

semnuri mitologice alusive la unirea țări-lor și gloria Domnitorului; trăsuri elegante străbăteau calea în toate direcțiunile și prin iuțeala alergării da frumoaselor dame ce se plimbau într'însele un aspect eroic și încântător.

Această magică panoramă îmi excitâ gustul de a face o cursă pe stradele Capitalei. Mă aruncaiu dar într'o caretă (birjă) publică și ordonaiu să mă ducă spre bariera orașului.

Acolo văzui un arc de triumf ce semăna cu cel dela Roma, ridicat în onoarea lui Septimiu Sever[1]); înaintaiu 'în spre șosea, privii frumosul joc de ape și pavilionul gătit de municipalitate ca să priimească pe Domnitorul și să-i prezinte pâine și sare, după obiceiul Românilor.

1. Acest arc de triumf se află la Roma aproape de forul Roman.— El fu construit în anul 211 după Christ, pentru celebrarea victoriilor repurtate de Septimiu Sever asupra lui Nigiu la Cizic şi Is în Frigia.

După ce privii toate acestea, cu o bucurie copilărească mă întorsei iarăși în Piața Teatrului și luaiu loc pe trotuarul caselor lui Török.

Privii de al doilea Piața Teatrului, de astădată însă era plină de curioși ce se îndeseau întocmai ca peștii, ca să vază pe prea iubitul nostru Domnitor recomandat cu atâta căldură și patriotism de fostul pe atunci ministru de interne prin circularea sa cea plină de poezie și entusiasm [1].

Trecură câteva oare fără ca magica panoramă să ia vreo schimbare esențială, dar cum se auzì vorba: Principele! Principele! — poporul se puse în mişcare, și, dacă jandarmii nu i-ar fi temperat furia

---

1. Publicaţia ministerului din năuntru începea prin frazele acestea: „Fraţilor! Principele nostru este sublim, ne scrie fratele Rosetii".

prin amenințări și câteodată prin lovituri, de sigur cortegiul princiar ar fi cătat să-și schimbe direcțiunea sau să stea în nemișcare.

In fine careta Domnitorului se arătă în mijlocul unui escadron de cavalerie, suveranului Românilor, mișcat foarte mult de entusiastica primire ce i se făcea, salută poporul cu un zâmbet plin de bunătate; ridicând câteodată capul în sus ca să mulțumească gentilelor doamne ce făcea să plouă în trăsură buchete compuse din cele mai frumoase flori și columbe albe unite prin legături de panglici roșii.

După trecerea Domnitorului veneau miniștrii și mai multe căpitenii militare ce se distinseră în memorabilele zile de la 23, 24 Ianuare.

După aceștia veneau frații tabaci și alți isnafi călări pe cai ageri și strigând din timp în timp: „hura!.., să trăiască Măria Sa!..“

In urma acestor cavaleri plini de patriotism și de curagiu, veneau trăsuri pline de dame și cavaleri. Pe când cortegiul își urmà calea încet și cu o gravitate maestoasă, un june călare pe un cal alb venea despre barieră în fuga cea mai mare a dobitocului său; el se oprì pe Piața Teatrului și, dând o privire plină de neastâmpăr asupra poporului, începù a striga : „Hura !. Strigați hura !.. să mergem la Mitropolie fraților să salutăm pe Măria Sa ! grăbiți fraților ! aideți !..“.

Poporul fiind astfel cum l-a creiat natura, vanitos, impresionabil și gata totdeauna a lua parte la demonstrațiuni sgomotoase, cum auzì pe june strigând cu atât entusiasm „să trăiască Măria Sa!“ începù a se mișca precum se mișcă undele oceanului bătute de vifor, apoi luă calea către Mitropolie având în frunte pe faimosul june cu calul alb.

Acel june era Mitică Râmătorian, amantul devotat al slujnicilor din Pasagiul Român, care după ce trădase pe cei mai de frunte patrioţi şi abjurase sacrul principiu al libertăţii, venea acum să-i dea ultima lovitură prin mincinosul şi exageratul său patriotism.

Ce se va mai fi întâmplat după aceea, nu ştiu. Tot ce cunosc este că dintr'aceea zi Mitică Râmătorian s'a făcut nevăzut şi nu s'a maĭ auzit nimic despre dânsul până în ziua de astăzi. Societatea slujnicarilor, aflând despre pierderea lui, òrdonâ doliu general pe termen de trei luni : masa faliţilor, numără acum un slujnicar mai puţin, iar Găinescul, convins că un bun patriot slujnicar nu poate fi totdeauna şi bun amploiat, intrâ în Colegiu să înveţe carte.

Numai frumoasa Rezi rămase neconsolată pentru perderea amantului ei trădat de dânsa, şi dacă mai în urmă consimţi

să ia de soț pe complicele lui Bontilă, nu o făcù aceasta decât numai după un jurământ solemn ce făcù maghiarul că se va da la meseria măcelariei, și va vinde în toată viața carne de râmător în memoria nefericitului Mitică Râmătorian.

CAP. VII.

Lupul îşi schimbă părul iar nu obiceiul.

Craiova, 1860 Noembre 20.

Iubite amice!

Tăcerea ta cea obstinată la atâtea scrisori ce ți-am trimis, probează până la evidență marea indiferență ce ai pentru amicii tăi. Această conduită neputând s'o iau decât ca o dovadă că voești să rupi orice relații cu amicii tăi, hotărâsem să încetez de-a mai strica în darn hârtia și negreala *minus* bulinele și tacsa transportului.

Cu toate acestea, evenimente de mai multe feluri ce se petrec de la un timp în capitala Olteniei mă silesc să iau pana în mână, chiar în contra sentinței poetului Italian:

„Un bel tacer tuta la vita onora" — și să-ți scriu această scrisoare care să formeze începutul unei corespondențe regulate sau rumperea difinitivă a relațiunilor dintre noi.

Incep dar această scrisoare arătându-ți că demoralizarea și corupțiunea în care a căzut o parte din concetățenii noștri m'a făcut să deviu mai sceptic — decât Karneade filozoful grec [1]). Am pierdut speranța, nu știu ce să mai crez despre viitor!

Îmi aduc aminte când îmi ziceai că pa-

1. Doctrinile sceptice ale acestui filozof între altele rele ce produse în Roma, fu şi acel de a face pe Romani atât de sceptici încât nu mai credeau în virtuţi şi recompense morale, ceea ce grăbi foarte mult căderea Imperiului Roman.

triotismul este o floare foarte delicată care se pălește și moare pe dată ce o atinge aburul arzător și pestifer al corupțiunii și al viciului !...

Îmi aduc aminte când făceai analiza acestui sacru sentiment.

„Privește pe Românii din ziua de astăzi, „îmi ziceai, unde este temerea de Dum- „nezeu, amoarea și dreptatea, modestia și „lipsa de egoism a părinților noștri? Unde „este devotamentul lor pentru patrie, acel „izvor nesecat al tutulor virtuților, prin „care își apărau țara de cotropitori? Unde „sunt căpitanii lui Mircea și Mihai cari, „după ce luptau ca leii la Rovine și la „Călugăreni, se întorceau la vetrele lor „plini de întristare că n'au lucrat deajuns „pentru fericirea patriei lor !... Atunci țara „era respectată de streini, iar Românul „ridica capul în sus cu mândrie !... Ce mare „schimbare !... Astăzi nobilul nu se mai „gândește decât la viața de Sardanapal în

„care trăește și caută plăceri noi în moli-
„ciune și disoluție fără să se gândească
„cât de puțin, dacă mijloacele prin care își
„procură acele plăceri sunt oneste sau nu!..
„Plebeul imitează pe nobil în toate!... Cle-
„rul a ajuns a fi numai o zicere goală, iar
„comersantul vinde cu cumpene strâmbe
„și sărăcește lumea întreagă prin fali-
„ment."

Atunci te luam drept un misantrop, căci capul meu era încă plin de visuri poetice, nu cunoșteam încă lumea.

Acum însă, când am studiat pe om mai bine, îți declar că împărtășesc în toate opiniunile tale. Astăzi, după opiniunea mea, toate se mișcă prin ambițiune, vanitate și interes; patrioții adevărați a cărora inimă nu s'a conrupt de veninul viciului sunt foarte puțini.

Noi Oltenii am dus totdeauna o viață simplă și laborioasă; dar la zile de restriște patria ne-a găsit la locul nostru ho-

tărâţi a murì până la unul pentru apărarea religiei şi a căminului părintesc.

De câtva timp însă, pseudo-patrioţii şi ambiţiosii s'au înmulţit şi pe la noi; nu este loc public şi adunare privată în care să nu auzi discuţiuni pasionate şi pline de egoism.

Intre aceşti oameni fără pudoare se deosibeşte un june numit Mitică Râmătorian, o adevărată lepădătură a capitalei Bucureşti, trimisă Craiovei de primul ministru constituţional.

Acest june în aparenţă trece de cel mai înfocat patriot şi de cel mai onest om din toată lumea; cu toate acestea el fură dela Stat şi dela particulari mai rău decât în timpii trecuţi când abuzul şi corupţia erau încurajate.

Cunoşti de sigur vărsarea de sânge întâmplată în Craiova la 7—8 Noembre. Cred că ştii ca şi mine cauza ce au adus aceste

zile de doliu pentru multe familii în orașul nostru.

Ei bine, amice, eu împreună cu câțiva dintre ai noștri, ce treceam în ochii unora de oameni fără sentimente și *Parias* ai societății, am făcut tot ce am putut ca să liniștim spiritele, îndemnând pe concetățenii noștri la paza legilor; dar, pe când credeam că vom fi susținuți de liberalii despre care îți vorbii, aflarăm cu destulă mâhnire că cea mai mare parte dintr'înșii își fumau țigările și își sorbeau ceaiul la hotelul *Minerva* cu cea mai mare liniște, iar Mitică Râmătorian căpetenia lor, gusta plăcerile amorului în brațele unei slujnice din hanu lui Kir-Panait !...

Afecționatul tău amic.

Arcadie Rasolescu.

POST-SCRIPTUM.

Suntem siguri ca mulți din lectorii noștri o să ne acuze că prin această scriere am aruncat în fața junimii generoase a țării noastre, noroiul scepticismului și al celor mai teribile vicii. Ca să prevenim pe amabilii noștri lectori de a ne condamna fără dreptate, venim a le da oarecare explicațiune asupra caracterelor principale ce formează subiectul acestei scrieri.

Mitică Râmătorian este tipul junilor ignoranți, vicioși, conrupți și fără avere, care în ardoarea lor de a dobândì cu orice preț mijloace ca să-și satisfacă niște plăceri și ambițiuni diametralmente opuse pozi-

ţiunii lor sociale, devin târâtori, linguşitori şi uneori chiar sperjuri. Oameni de felul acesta, din nefericire, se găsesc mulţi în ţara noastră.

Găinescul este încarnarea omului ignorant şi nătâng, care, neputând să facă sgomot în societate prin avere şi merite, devine patriot improvizat; ia parte la toate manifestările sgomotoase şi cu lăutari, apoi crezând că a servit deajuns cauza naţională, începe a pozà ca amator sau mai bine peţitor la funcţiunea de director de minister şi prefect de district!... Şi ştiţi de ce se agaţă omuleţul nostru numai de aceste funcţii? — veţi crede poate că o face aceasta din mândrie!

Nu, domnilor! vă amăgiţi; aceea ce-l îndeamnă la aceasta este mai totdeauna incapacitatea; el ştie mai bine decât oricare, că un om ignorant mai lesne poate să fie director sau prefect, căci funcţiile acestea nu cer dela dânşii (cel puţin la

noi) decât a subscrie corespondenţa cancelariei lucrată de alţii; pe când funcţiile de cap de secţiune, grefier şi cap de masă, reclamă cunoştinţe speciale, rutină şi osteneală; şi tocmai aceste calităţi lipsesc cu totul de la Găineştii societăţii noastre.

Cercetaţi cu luare aminte lucrările administrative şi judeciare, cercetaţi (dacă se poate) protocoalele Camerei şi ale Comisiei Centrale şi veţi vedea mai bine decât mine, că Râmătorienii şi Găineştii n'au lipsit nici chiar din acele mari corpuri de Stat.